

Vrij verkeer binnen Koninkrijk (slot)

Mr. Arjen van Rijn is advocaat in Den Haag en buitengewoon hoogleraar staatsrecht en staatkundige vernieuwing aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA). Deze lezing is een bijdrage aan een eerder symposium in Den Haag eind vorig jaar en staat ook in de nieuwste Nieuwsbrief van de Antilliaanse Juristen Vereniging (AJV).

Sinds de ontmanteling van de Nederlandse Antillen is het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden uiteengevallen in een groot aantal verschillende entiteiten. Behalve Aruba hebben nu ook de eilanden Curaçao en Sint Maarten de status van land gekregen. Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn rechtstreekse banden met Nederland aangegaan en worden tegenwoordig aangeduid als Caribisch Nederland.

DOOR ARJEN VAN RIJN

Die verbroekeling heeft uiteraard ook gevolgen voor de vrijheid van migratie tussen de verschillende entiteiten en daarmee ook voor de mogelijkheden van Nederlanders om zich vrij tussen deze entiteiten te bewegen. Daar wil ik het met u over hebben.

Het grote verschil sinds 10-10-10 tot dusver is vooral dat voor de bewoners van de voormalige Antilliaanse eilanden onderling geen automatisch recht op vrije migratie meer bestaat. Bonaire-

nen kunnen zich niet zomaar meer op Curaçao of Sint Maarten vestigen, maar zijn rijksgehoort geworden net als de Europese Nederlander. Ze hebben dus sedert 10-10-10 een verklaring van toelating van rechtswege nodig en die krijgen ze alleen als ze aan de eerder genoemde criteria voldoen. Alleen wie al vóór 10-10-10 op een bepaald eiland woonachtig was is gelijkgesteld met een oorspronkelijke eilandbewoner.

En wie is een oorspronkelijke eilandbewoner, dat wil zeggen

dat hij of zij een automatisch verblijfsrecht heeft en geen verklaring van rechtswege of een verblijfsvergunning nodig heeft? Dat zijn: Nederlanders op het eiland geboren en hun kinderen. Dankzij deze regel is mijn jongste zoon een Yu di Kòrsou (een soort heiligverklaring dus) en zullen ook zijn eventuele kinderen (hij is nu 18) hiervan kunnen gaan profiteren.

Al met al gaat de migratie tussen de voormalige eilanden van de Nederlandse Antillen onderling dus tegenwoordig gepaard

met dezelfde administratieve rompslomp als waar Europese Nederlanders mee te maken hebben. Of de soep ook werkelijk al zo heet wordt gegeten is mij niet geheel duidelijk.

Hoewel er in het regime als zodanig sinds 10-10-10 geen verandering is gekomen, heeft er het afgelopen jaar op Curaçao wel een felle discussie gevoerd over de zogenaamde 80/20-regeling. Deze houdt kort gezegd in dat bedrijven ten minste 80 procent Curaçaoënaars in dienst moeten hebben en slechts maximaal 20 procent mensen van buitenaf mogen aanstellen. Het gaat om een initiatief van de fractie van Pueblo Soberano in de Curaçaoese Staten.

In het oorspronkelijke ontwerp werd iemand alleen als Curaçaoënaar beschouwd als hij of zij op Curaçao geboren was of wettig kind van zo'n op Curaçao geboren persoon was. Na heftige kritiek zijn in ieder geval de criteria verruimd en heeft men in de eerste plaats geen wettig kind meer te zijn (zo'n onderscheid is op grond van het EVRM verboden) en is bovendien ook voldoende als men vijf jaar onafgebroken op Curaçao heeft gewoond, mis met over voldoende mondelinge en schriftelijke vaardigheden in het Papiamentu

Het grote verschil sinds 10-10-10 tot dusver is vooral dat voor de bewoners van de voormalige Antilliaanse eilanden onderling geen automatisch recht op vrije migratie meer bestaat.

FOTO JEU OLIMPIO

beschikt. Met deze wijzigingen is de 80/20-regeling op 14 september vorig jaar door de Staten aangenomen. Werkgevers zullen, als de 80/20-regeling eenmaal van kracht wordt, binnen een half jaar aan de regeling moeten voldoen. De minister kan echter, via vrijstellingen en ontheffingen, uitzonderingen op de naleving van de 80/20-regeling toestaan.

De 80/20-regeling is nog niet van kracht geworden. Zij ligt nu opnieuw bij de Raad van Advies en aan de hand van dat advies zal de regering zich beraden over de vraag of zij de Landsverordening tot de hare maakt en in werking laat treden.

Ik stel voorop dat het op zichzelf geoorloofd is om regels te maken die tot doel hebben lokaal talent te stimuleren en 'eigen mensen' een betere positie op de lokale arbeidsmarkt te geven. Daar is niets mis mee, zolang die regels maar niet tot discriminatie leiden. Bovendien mag zo'n stelregel mensen niet onevenredig treffen. Als iemand door de 80/20-regeling zijn baan kwijt zou raken en dus zonder inkomsten zou komen te zitten, zou dit al snel een onevenredige en onaantoonbare consequentie zijn.

Hetzelfde geldt als een werkgever door de 80/20-regeling in een positie zou komen te verke-

ren dat hij personeel zou moeten ontslaan. Dat kan niet zomaar, gaat veel geld kosten en stel dat de werkgever geen vervangend personeel zou kunnen vinden? Juridisch zou dit al snel als een inbreuk op het eigendomsrecht moeten worden beschouwd, dat wordt beschermd door het EVRM. De 80/20-regeling is dus nog niet zo gemakkelijk uitvoerbaar als dit zou leiden tot een inbreuk op verworven, bestaande rechten.

Duidelijk zal ook moeten worden dat zo'n 80/20-regeling inderdaad leidt tot een verbetering van de positie van lokale werknemers op de arbeidsmarkt. Wat als er niet voldoende lokaal opgeleiden van voldoende kwaliteitsniveau zijn? Dan hebben we natuurlijk wel het vrijstellings- en ontheffingsstelsel, maar veel rompslomp is het ook hier weer wel. En zeker is: te veel administratieve hindernissen belemmeren de economische ontwikkeling. En voegt de 80/20-regeling wettelijk iets toe aan de mogelijkheden die de tewerkstellingsverordening op grond van de Landsverordening Arbeid Vreemdelingen al biedt?

Toch legt de 80/20-regeling wel een vinger op een zere plek. Inderdaad waren er in bepaalde sectoren van de Curaçaoese econo-

mie wel erg veel Europese Nederlanders werkzaam zonder dat hiervoor harde noodzaak bestond en dit ook hier en daar wel ten koste ging van de eigen bevolking, bijvoorbeeld in de horeca. En je ziet dat er ook los van de 80/20-regeling al een kentering aan het plaatsvinden is. Er wordt beter op gelet dat er sprake is van een zeker evenwicht.

Dat is ook goed zo. Onderbuikgevoelens stemmen niet altijd tot vreugde, maar het is wel verstandig te serieus te nemen. Mensen mogen zich nooit een vreemde in eigen omgeving voelen. Dat geldt overigens niet alleen voor geboren Curaçaoënaars maar niet zo goed voor Nederlanders van elders die zich op Curaçao gevestigd hebben en zich voor die samenleving inzetten.

Blijft uiteraard dat we in een wereld leven die alsmar kleiner wordt. Is het niet paradox dat we elkaar binnen het Koninkrijk zo veel migratiebeperkingen opleggen. Is dit geen doorgeschoten Kleinstaten? Laat ik het zo zeggen: ik ben blij dat ik mij in Europa vrij kan bewegen en mij overal mag vestigen als ik maar midden van bestaan heb.

Dat is wat mij betreft ook de 'bottom line' binnen het Koninkrijk. Laten we niet bang zijn voor elkaar maar elkaar verwelkomen,

De 80/20-regeling legt wel een vinger op een zere plek. In bepaalde sectoren van de Curaçaoese economie zijn wel erg veel Europese Nederlanders werkzaam, zoals in de horeca.

FOTO ARCHIEF

zolang we elkaar niet tot last worden. Daarover mag ook best een pittige maatschappelijke discussie gevoerd worden. Zolang die geen elementen van vreemdelingenhaat vertoont.

Dat past niet tussen medemenselijkheid, en zeker niet tussen medemenselijkheid binnen één en hetzelfde Koninkrijk.

Feit is, dat we als landen binnen het Koninkrijk uitgaan van elkaars autonomie. Dat speelt natuurlijk ook wanneer het gaat om het al dan niet invoeren van een Rijkswet Personenverkeer. Het Koninkrijk bezit op dit punt als gezegd geen eigen bevoegdheden. Op grond van het Statuut mag de koninkrijkswetgever alleen regels maken die betrekking hebben op het uitoefenen van toezicht op de toelating en uitzetting. Maar dat kan niets anders zijn dan toezicht op de naleving van de regels die de landen zelf hebben gesteld.

Dit betekent dat een Rijkswet Personenverkeer een vrijwillige regeling zal zijn, een zogeheten consensus-rijkswet. Het is inderdaad geen slecht idee om zo'n regeling te maken die met elkaar een minimum aan vrij personenverkeer af te spreken. Maar het moet wel een vrijwillige regeling worden. Het kan geen regeling zijn waarbij een van de konink-

rijkspartners een andere partner dicteert hoe de toelatings- en uitzettingsregels er moeten uitzien. Daar hebben we binnen ons huidige Statuut geen grondslag voor.

Als het goed is kiest elk land zijn regels die het beste passen bij de maatschappelijke, economische en menselijke behoeften en belangen van dat land. Dat is altijd een optelsom van individuele

gezichtspunten. Ondernemers zien het anders dan werkloden, landkinderen zien het misschien anders dan immigranten. Uiteindelijk moet er een balans zijn. Een gezonde samenleving vindt die balans. Dat die er per land verschillend kan uitzien is iets waarmee we moeten leven in een Koninkrijk dat op autonomie is gebaseerd.

Sinds de ontmanteling van de Nederlandse Antillen is het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden uiteengevallen in een groot aantal verschillende entiteiten. Op de staatkundig autonome eilanden is er een 'vertegenwoordiging van Nederland'.

FOTO HENK PASMAN

In de bouw zijn vaak veel buitenlanders werkzaam. Met betrekking tot de 80/20 regeling stelt Van Rijn dat dit stelsel mensen niet onevenredig mag treffen, zoals het kwijtraken van een baan en ineen zonder inkomsten zitten. Ook werkgevers zouden niet zomaar personeel hoeven moeten ontslaan.

FOTO ECO WARRIOR